

ЕМИТЕР

ЕДИНСТВЕНО МАКЕДОНСКО СЛЕСОНИЕ ЗА ПОПУЛАРИЗАЦИЈА И ПРИМЕНА НА НАУКАТА И ТЕХНИКАТА

**Мистеријата
наречена НЛО - 3**

Еурека:

**MOSFET засилувач
1000W RMS/1Ω**

**Стабилизиран
исправувач од 3 до 30V**

**Тест: HP
iPAQ610**

**Програми за
управување
со дискови и
партиции**

**50г. АСТРОНАУТИКА - 4; VOLVO C30 ReCharge; RADEON HD3000;
СЕНЗОРИ КАЈ АВТОМОБИЛСКИТЕ МОТОРИ; ПРЕКУТРУПА НИЗ УНИВЕРЗУМОТ;
ШКОЛА ЗА ЕЛЕКТРОНИКА; Тест: SONY Cyber-shot DSC-T70; SAMSUNG TV;
ПАРКИНГ СЕНЗОР; НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ЗА АВ СЕРВИСИ;
ИНДИКАТОР ЗА НИВО НА ТЕЧНОСТ; ЕКРАНОПЛАТИ КУРС ПО C++ (4);**

Делузиите како детерминанта на хомицидно однесување кај параноидните растројства

Изабела Филов, Доминика Тодоровска Рајчановска, Лиле Кочанкова, Петар Аврамовски
ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар, Центар за ментално здравје Прилеп

Апстракт: Во Трудот се истражува врската помеѓу делузиите и извршувањето на кривично дело убиство кај лицата со параноидно растројство. Истражувањето е спроведено во Психијатриската болница и Центарот за ментално здравје врз две испитувани групи. Испитувана група од 50 извршители на убиство, кај кои по МКБ 10 е дијагностицирано параноидно растројство и контролна група од 50 лица со параноидни растројства, кои не извршиле кривично дело. Врз двете групи е аплициран структуриран прашалник, во вид на водено клиничко интервју од кои се добиваат податоци за присуството и типот на делузиите, хомицидните мисли, планови и обиди. Резултатите покажуваат најголема застапеност на делузиите на прогонство (68%) и делузии на однос кај извршителите на убиство. Хомицидните мисли, планови и обиди биле присутни пред извршувањето на убиството кај 36 од 50 извршители.

Клучни зборови: параноидни растројства, убиства, делузии, хомицидни мисли.

ВОВЕД

Зборувајќи за врската меѓу менталните растројства и опасноста од нив Џон Монахан (John Monahan) во 1997 година укажува дека одредени индивидуи кои страдаат од ментални растројства преземаат виолентни акти, вклучувајќи и хомицид [3]. Најголем број од нив се лица со шизофренија. Во студија која е спроведена во 4 американски држави на 802 возрасни пациенти со тешки ментални растројства (од кои 64% со параноидни растројства), репортирано е дека 13,6% биле виолентни во текот на последната година. Авторите на студијата заклучуваат дека "ризикот од насилство меѓу лицата со параноидни растројства е сигнификантен проблем и е суштествено повисок од виолентноста меѓу лицата во општата популација" (Swartz et al. 1997) [8]. Наодите упатуваат на јасна специфична врска меѓу агресивното поведение, од една страна, и параноидните идеи и перцепции, од друга страна, со подоцнежна експресија и постојано рангирање од когнитивен персонален стил кон малигни, непроменливи делузии (Nestor 2002) [5].

Присуството на налудничавите идеи, според многу автори, е исклучително важен фактор во хомицидијумот при параноидните состојби. Значајно е да се напомене дека постојат разлики во манифестацијата помеѓу налудничавите идеи кај различни состојби кои се карактеризираат со параноидна перцепција или однесување. Лицата со параноидна шизофренија и перзистентни налудничави растројства доживуваат персекutoryнни делузии кои пак се разликуваат меѓу себе (Siegel et al. 1994; Bodei, 2005) [7,1]. Одреден број лица со шизофренија или друго параноидно растројство имаат делузивни убедувања дека другите се закана за нив и ги контролираат. Факт е дека делузивното верување води кон виолентно однесување (Mulvey E, 1994) [4].

За овие параноидни психотични напаѓачи, актот на насилство често достигнува летални пропорции, воден од очигледни мотиви на психотична самоодбрана во облик на интензивни параноидни чувства насочени кон околината, особено кон лица со кои се во блиска врска или крвно сродство. Значајно е што овие лица покажуваат релативно сочувани извршувачки и самоорганизирачки способности, проценети со формални невропсихолошки тестови, профил сличен на тие со форми на параноидна шизофренија (Kirknoski 2004) [2].

Персекutoryнните делузии бараат извршување, при што виолентниот акт е насочен кон заканувачот. Виолентноста е рационализирана како напор параноидната личност да се заштити себеси (Binkley 2005) [1].

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДИ

Истражувањето се вршеше во Психијатриската болница Демир Хисар и Центарот за ментално здравје Прилеп.

Испитуваната група се состоеше од 50 извршители на кривично дело убиство, а кои за потребата на судот се опсервирани и вештачени во Психијатриската болница Демир Хисар и кај кои е изречена мерка на безбедност "чување и лекување во психијатриска болница". Испитувани се оние пациенти на судско психијатрискиот оддел кои се извршители на кривично дело убиство, а кои според психопатолошките особености ги исполнуваат МКБ 10 критериумите за параноидни состојби односно психијатриски ентитети каде што параноидните симптоми се еден од дијагностичките критериуми:

- А. Шизофренија и шизотипални растројства Ф20
- Б. Перзистентни налудничави растројства Ф22
- В. Акутни и транзиторни психотични растројства Ф23
- Г. Индуцирано растројство со налудничавост Ф24
- Д. Шизоафективно растројство Ф25

Испитуваната група е означена како параноидни извршители на убиство (ПИУ).

Контролната група се состоеше од 50 пациенти, дел од нив корисници во Центарот за ментално здравје Прилеп, а дел пациенти во Психијатриската болница Демир Хисар, кај кои според МКБ 10 се дијагностицирани горенаведените ентитети со параноидни карактеристики како дијагностички критериум, а кои не се извршители на кривично дело. Изборот на испитаниците во контролната група е условен од состојбата и карактеристиките на испитаниците од испитуваната група. Изборот, всушност, е приспособен во однос на бројната застапеност на одделните клинички категории и полот. Контролната група е означена како параноидни неизвршители на убиство (ПНУ).

Основа врз која се базира истражувањето се: клиничка процена (анамнеза), психијатриски статус, психолошките тестови и социјалната анамнеза.

На таа основа, форензичко-психолошко-психијатриската евалуација на двете испитувани групи, кои се предмет на ова истражување, методолошки опфаќа примена на:

- ▶ водено клиничко интервју со самите пациенти од двете групи заради клиничка процена на делузиите
- ▶ анализа на медицинските досиеја
- ▶ анализа на судско-психијатриските експертизи кај извршителите на кривично дело убиство.

Од овие три ресурси се добиени клинички податоци кои се однесуваат на психопатологијата на процесот на мислење, односно присуството на халуциначави идеи, нивната застапеност и видот, како и застапеноста и видот на хомицидните мисли.

РЕЗУЛТАТИ ОД ИСПИТУВАЊЕТО И АНАЛИЗА

Анализата на постоењето на претходни хомицидни мисли, планови или обиди (табела 1) укажува дека во групата на извршители на убиство 36 од нив пред извршувањето на анализираното убиство покажувале хомицидни мисли, планови, обиди, што изнесува 72%, од вкупниот број на испитуваната група. Од параноидните неизвршители на убиство, вкупно 12 ги покажале овие феномени што од вкупниот број на контролната група изнесува 24 %.

Анализата на бројките покажува дека хомицидните мисли, планови и обиди се значително повеќе застапени кај параноидните извршители на убиство, во однос на другата група на неизвршители. Тоа сугерира дека параноидните извршители на убиство, во 72 % го навестувале извршувањето на кривичното дело. Се претпоставува дека овие мисли, планови и обиди биле во голем број познати на семејството, околината, па дури и на медицинските служби.

Налудничавите идеи како базична карактеристика на параноидните состојби, односно патогномичен знак за социјална опасност, застапени се кај двете испитувани групи.

Според некои истражувања, халуциначавите идеи се јавуваат со различна застапеност. Имено, според едно истражување идвите на љубомора во хомицидниот акт се на прво место со 45,46%, идвите на прогонување со 36,36% и идеи на однос и интерпретација со 18,18% (Новотни Љб, 1998) [6].

Испитувањето покажа дека кај еден ист испитаник беа евидентирани повеќе патолошки феномени, односно повеќе видови халуциначави идеи (табела 2). Во целина, халуциначавите идеи се повеќе застапени кај параноидните извршители на убиство (ПИУ), отколку кај параноидните неизвршители на убиство (ПНУ). Застапени се сите халуциначави идеи во нивната психопатологија, со различна бројна и процентуална застапеност.

Табела 1: Присуство на хомицидни мисли, планови и обиди кај 50 испитаници.

	ПИУ		ПНУ	
	Број	%	Број	%
Хомицидни мисли	23	46	7	14
Хомицидни планови	8	16	3	6
Хомицидни обиди	5	10	2	4
Вкупно	36	72	12	24

Табела 2: Застапеност на халуциначавите идеи кај 50 испитаници.

Халуциначави идеи	ПИУ		ПНУ	
	Број	%	Број	%
Експанзивни халуциначави идеи	8	16	14	28
Депресивни халуциначави идеи	4	8	7	14
Халуциначави идеи на прогонување	34	68	12	24
Халуциначави идеи на однос	20	40	10	20
Халуциначави идеи на љубомора	8	16	5	10
Религиозно мистични идеи	2	4	5	10
Вкупно халуциначави идеи	76		53	

Во испитуваната група (ПИУ) најзастапени се халуциначавите идеи на прогонување со 68 %, потоа следат халуциначавите идеи на однос (40%). Исто така, значајно место заземаат експанзивните и халуциначавите идеи на љубомора (16%).

Во контролната група (ПНУ) најголемиот број испитаници во својата психопатологија покажуваат експанзивни халуциначави идеи кај 14 испитаници (28%). На второ место се халуциначави идеи на прогонување, кај 12 испитаници (24%).

Статистичката анализа на застапеноста и видот на халуциначавите идеи во двете групи е покажана во табела 3.

Табела 3: Разлики помеѓу процентот на застапеност на халуциначавите идеи кај ПИУ и ПНУ.

	ПИУ	ПНУ	σ _{0%}	D	Z	p
Експанзивни халуциначави идеи	16%	28%	1,77	-12	-6,77	p<0,01
Депресивни халуциначави идеи	8%	14%	2,05	-6	-2,93	p<0,01
Халуциначави идеи на прогонување	68%	24%	1,39	44	31,76	p<0,01
Халуциначави идеи на однос	40%	20%	1,67	20	12	p<0,01
Халуциначави идеи на љубомора	16%	10%	1,92	6	3,12	p<0,01
Религиозно-мистични идеи	4%	10%	2,66	-6	-2,26	p<0,05

Се забележува дека халуциначавите идеи на прогонување се повеќе застапени во психопатологијата на параноидните извршители на убиство. Оваа разлика е значајна статистички.

Исто така, статистички е значајна разликата во присуството на халуциначавите идеи на однос. Тие се повеќе застапени кај параноидните извршители на убиство.

Халуциначавите идеи на љубомора се повеќе застапени кај параноидните извршители на убиство, што може да биде значајно како психопатолошки фактор во извршувањето на кривичното дело.

Религиозно-мистичните идеи се повеќе застапени кај параноидните неизвршители на убиство, а само кај 2 параноидни извршители на убиство. —

Депресивните халуциначави идеи, со оглед на нивниот карактер, немаат големо форензично значење кога се во прашање убиствата.

ЗАКЛУЧОК

Халуциначавите идеи како базична карактеристика на параноидните состојби, односно патогномичен знак за социјална опасност, застапени се кај двете испитувани групи.

Испитувањето покажа дека кај еден ист испитаник беа евидентирани повеќе патолошки феномени, односно повеќе видови халуциначави идеи.

Од табела 4 се гледа дека хи-квадратот е статистички значаен. Хомицидните мисли се почести кај параноидните извршители на убиство (ПИУ).

Табела 4: Заклучок

	ПИУ	ПНУ	Вкупно
Отсуство на хомицидни мисли	27	43	70
Присуство на хомицидни мисли	23	7	30
Вкупно	50	50	100
$\phi = 0,35$	$\chi^2 = 10,71$	$df = 1$	$p < 0,01$

Податоците што се добија при анализата на материјалот од 50 испитаници, извршители на убиство, и 50 испитаници, кои не се извршители на кривично дело, а кои припаѓаат на параноидните состојби како дијагностички ентитети, ги даваат следните заклучоци:

Од психопатолошките особености на параноидните состојби кои се патогномични за извршување на убиство, се издвојуваат:

1. Присуството на делузии, при што најчести се идеи на прогонство (68%), лстоа идеи на однос (40%), следуваат експанзивни налудничави идеи и идеи на љубомера.

2. Претходно постоење на хомицидни мисли, хомицидни планови и обиди, што укажува дека постои тенденција за предикција на кривичното дело.

Рецензент: Проф. д-р Вера Божиновска
професор по Психијатрија на Висока медицинска школа,
Битола

Референци:

- [1] Bodei R. Logics of delusion. *Hist Psychiatry* 2005 Mar; 16(1):61-72
- [2] Krakowski M, Czobor P. Gender differences in violent behaviors: relationship to clinical symptoms and psychosocial factors. *Am J Psychiatry* 2004 Mar; 161(3):459-65
- [3] Monahan, J. (1997). Clinical and actuarial predictions of violence. In D. Faigman, D. Kaye, M. Saks, & J. Sanders (Eds.), *West's companion to scientific evidence*. St. Paul, MN: West Publishing Company.
- [4] Mulvey, E. "Assessing the Evidence of a Link between Mental Illness and Violence," *Hospital and Community Psychiatry* 1994; 45:7
- [5] Nestor Paul G., Ph.D. *Mental Disorder and Violence: Personality Dimensions and Clinical Features*. *Am J Psychiatry* 159:1973-1978, December 2002

ember 2002 *American Psychiatric Association*

[6] Новотни Ѓв. Судска психијатрија, НИП Студенски збор, 1998; 117-286

[7] Siegel, Ronald K, *Whispers: The voices of paranoia*. New York: Crowt, 1994

[8] Swartz M, Estroff S, et al. Violence and severe mental disorder in clinical and community populations: The effects of psychotic symptoms, comorbidity, and lack of treatment. *Psychiatry* 1997; 60:1-12

Delusions as determinant of homicidal behavior at paranoid perpetrators

Izabela Filip, Dominika Todorovska Rajchanovska, Ljilja Kochanikova, Petar Avramovski

Summary: In the article is investigating the connection between delusions and committing homicide from paranoid perpetrators. Investigation was conducted in Mental hospital and Community mental health center, into the two groups. The control group was consisted the patients with diagnosed paranoid disorders (according to ICD 10) and they did not commit any crime. Experimental group were the patients with paranoid disorders who committed homicide. To the both groups was applied oriented clinical interview that provided us with information for presence and type of delusions and homicide thoughts, plans and attempts. The results show presence of delusions. The most often types of delusions are delusions of persecution (68%) and delusions of influence (40%). Regarding the presence of homicide thoughts, plans and attempts, the results shows previous existing of homicide thoughts, plans and attempts at 38 from 50 homicide perpetrators.

Key words: paranoid disorders, homicides, delusions, homicide thoughts

НАБАВЕТЕ ГИ ПРЕТХОДНИТЕ БРОЕВИ

Скопје: ЕМИТЕР ЈС. Сите бројеви постојат во рубриката ПРЕТХОДНИ БРОЕВИ во неделниот Гласник. За сите остани бројеви на ЕМИТЕР ЈС. постојат комплетен список од Републиката преку ЕМИТЕР Скопје ЈС. Контакт: 02/5555555

Редакцијата располага со одреден број примероци од претходните бројеви на ЕМИТЕР, а од распродадените бројеви можеме да понудиме само фотокопии. Претходните бројеви се продаваат по нивната номинална цена која е означена на корицата. За нарачка на повеќе од 5 примероци добивате попуст од 10%, а за повеќе од 10 примероци попустот е 20%.

Исто така располагаме и со УКОРИЧЕНИ КОМПЛЕТИ, и тоа:
1998г. (4-12) по цена од 800 ден.; 1999г. (3-11) по цена од 800 ден.; 2000г. по цена од 700 ден.; 2002г. (1-6) по цена од 750 ден.; 2002г. (7-12) по цена од 850 ден.; 2003г. (1-6) по цена од 750 ден.; 2003г. (7-12) по цена од 850 ден.; 2004г. (1-6) по цена од 750 ден.;

2004г. (7-12) по цена од 850 ден.; 2005г. (1-6) по цена од 750 ден. и 2005г. (7-12) по цена од 850 ден.

Доколку сте заинтересирани за набавка на некои од претходните бројеви или укоричени комплети нарачката упатете ја до редакцијата преку писмо, телефон или e-mail. Нарачаните примероци ќе ги добиете по пошта. На цената се додаваат трошоците за пакување и поштарина, кои за Македонија изнесуваат 90 ден. Плаќањето ќе го извршите при прием на пратката. Читателите од Скопје старите бројеви на ЕМИТЕР можат да ги набават и во продавниците на "Тац Електроника", "Логинг Електроника" и "Е и П електроника".